

การพัฒนาารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธระดับปฐมวัยของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครศรีธรรมราช เขต 3

THE DEVELOPMENT MODEL ADMINISTRATION OF BUDDHIST ORIENTED KINDERGARTEN SCHOOL UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 3

กรกมล หนูจันทร์

พระครูพิจิตรศุกการ

วิโรจน์ พรหมสุด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราชเขต 3 2) ตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราชเขต 3 การพัฒนารูปแบบโดยใช้การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการร่างรูปแบบเพื่อกำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 12 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และคณะครูและการตรวจสอบรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และตัวแทนศาสนา เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธระดับเด็กปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราชเขต 3 แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินรูปแบบ

ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 1) นโยบายการบริหารจัดการการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธของกระทรวงศึกษาธิการ 2) การจัดทำกลยุทธ์ของสถานศึกษา 3) วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยและจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ 4) จัดกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธโดยกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ 5) การส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาบุคลากรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม (บวร) 6) การนิเทศติดตาม วิจัย/ประเมินผลและพัฒนากิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ 2) ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธระดับปฐมวัยของ

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์
คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ

ABSTRACT

This qualitative research. This purposes of this research were to 1) to Development Model Administration Of Buddhist Oriented Kindergarten School Under Nakhon Si Thammarad primary educational service area office 3, 2) to check a develop of Administration Of Buddhist Oriented Kindergarten School Under Nakhon Si Thammarad primary educational service area office 3. The develop model form documentary research and in-depth interview sample consisted of 12 philosopher, administrators, Teachers responsible for the project and Faculty. The check model by 8 Professional. To evaluate suitability, possibility and usefulness of the model.

The finding were as follows :1. The participation model Administration Of Buddhist Oriented Kindergarten School Under Nakhon Si Thammarat Primary Educationnal Service Area Office 3 development composed of 6 element. 1) Administration Policy of the Ministry of Education. 2) Strategic Planning of Schools. 3) Analyze primary school curriculum and develop learning content. The unit. 4) Organize Buddhist school activities through integrated learning process. 5) Promotion, Development, Personnel, Budgeting and Resources Participatory engagement (blessings). 6) Supervision of research / evaluation and development of school activities. 2. The test result participation model model Administration Of Buddhist Oriented Kindergarten School Under Nakhon Si Thammarat Primary Educationnal Service Area Office 3 development was appropriate, possible and useful

Keywords: The Develop on model, The Administration Of Buddhist School

บทนำ

สภาพปัจจุบันสังคมไทยเคลื่อนไหวของวัฒนธรรมที่หลากหลายอย่างไร้พรมแดนส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของคนโดยเฉพาะเยาวชนขาดคุณธรรมจริยธรรม ในการดำรงชีวิต โรงเรียนจึงเป็นสถานที่ให้การศึกษาให้ความรู้เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เยาวชนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุขโรงเรียนวิถีพุทธเป็นรูปแบบโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขาคือศีลสมาธิปัญญาอย่างบูรณาการผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนาการกินอยู่ดูฟังเป็นคือมีปัญญารู้เข้าใจในคุณค่าที่ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงหาปัญญาและมีวัฒนธรรมเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิต (พิชัย วาศนาสง, 2559) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วจำนวนโรงเรียนทั้งหมดมีทั้งโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาประถมศึกษาและปฐมวัย โดยผู้บริหารและครูเป็นผู้ดำเนินการตามขั้นตอนสำคัญอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบซึ่งแต่ละแห่งย่อมมีความแตกต่างกันตามบริบทและลักษณะเด่นของแต่ละโรงเรียนที่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนต่างมีแนวคิดในการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธว่าเป็นเรื่องของครูผู้สอนเฉพาะวิชาพระพุทธศาสนาหรือเป็นเรื่องของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเน้นให้เฉพาะรายวิชาพระพุทธศาสนาเท่านั้นที่ถือว่าเป็นวิถีพุทธทำให้ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาต้องทำงานอย่างเดี่ยวด้ายกัลยาณมิตรที่มีความพอใจความชอบความรักมีความขยันหมั่นเพียรความเอาใจใส่มีจิตใจจดจ่อกับการทำงาน (สำนักพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษา, 2552)

โรงเรียนวิถีพุทธจึงถือเป็นหนึ่งในโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่จะช่วยผลักดันให้เด็กเยาวชนไทยสามารถพัฒนาตามศักยภาพเป็นคนดี คนเก่ง ของสังคมได้มีที่ประชุมปรึกษาหารือถึงโรงเรียนที่จัดการศึกษาเพื่อสนองตอบความสามารถที่แตกต่างกันของบุคคลเพื่อนำพาเด็กและเยาวชนไทยให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างไร้ขีดจำกัดจึงได้มีแนวคิดจัดตั้งโครงการโรงเรียนวิถีพุทธขึ้นเพื่อเป็นแบบอย่างสำหรับโรงเรียนอื่นที่สนใจเข้าร่วมโครงการ 4 โรงเรียนวิถีพุทธจึงถือเป็นหนึ่งในโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่จะช่วยผลักดันให้เด็กเยาวชนไทยสามารถพัฒนาตามศักยภาพเป็นคนดี คน เก่ง ของสังคมและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่นำกิจกรรมวิถีพุทธมาบูรณาการในการบริหารการจัดการจัดการเรียนรู้อของโรงเรียนระดับปฐมวัย โดยคำนึงถึงรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง ใช้ในการจัดกิจกรรมหรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการในทุกด้านของเด็กปฐมวัย โดยผ่านการมีส่วนร่วมของ บ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
2. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตามลำดับ ดังนี้ 1) ขั้นการพัฒนา รูปแบบ ประกอบด้วยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์และการสร้างรูปแบบ 2) ขั้นการตรวจสอบรูปแบบ ประกอบด้วย การตรวจสอบรูปแบบ ข้อเสนอแนะการตรวจสอบรูปแบบและสรุปรูปแบบ

โดยการเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ จากนั้นสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 12 คน ซึ่งเป็นผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และคณะครู จึงนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบเบื้องต้นก่อนที่จะนำเสนอคณาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้คำชี้แนะในการพัฒนารูปแบบก่อนที่จะนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ในการสนทนากลุ่ม(Focus Group)เพื่อรับรองรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

- 1) รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ คือ 1) นโยบายการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธของกระทรวงศึกษาธิการ 2) การจัดทำกลยุทธ์ของสถานศึกษา 3) จัดทำโครงสร้างเวลาเรียน/โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ 4) จัดกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธโดยกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ 5) การส่งเสริมสนับสนุน 6) การนิเทศติดตาม วิจัย/ ประเมินผล และพัฒนากิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ

ผลการตรวจสอบรูปแบบ

1) ผลการตรวจสอบรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 100

2) การยืนยันรูปแบบ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ยืนยันในรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3 ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) นโยบายการบริหารจัดการการเรียนรู้โรงเรียนวิถิพุทธของกระทรวงศึกษาธิการ 2) การจัดทำกลยุทธ์ของสถานศึกษา 3) วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยและจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ 4) จัดกิจกรรมโรงเรียนวิถิพุทธโดยกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ 5) การส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาบุคลากรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม (บวร) 6) การนิเทศติดตาม วิจัย/ ประเมินผลและพัฒนากิจกรรมโรงเรียนวิถิพุทธแต่มีการเพิ่มเติมปรับเปลี่ยนคำให้เหมาะสมในบางองค์ประกอบ เช่น จากเดิมนโยบายการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถิพุทธของกระทรวงศึกษาธิการเปลี่ยนเป็นนโยบายการบริหารจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถิพุทธของกระทรวงศึกษาธิการจากจัดทำโครงสร้างเวลาเรียน โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาเปลี่ยนเป็นวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยและจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้จากเดิมการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม เปลี่ยนเป็นการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม (บวร) และเพิ่มเติมปรับเปลี่ยนคำให้เหมาะสมในองค์ประกอบแต่ละชั้น เช่น องค์ประกอบที่ 1 นโยบายการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถิพุทธของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแต่ละชั้น คือ 1) ศึกษาวิเคราะห์คู่มือการบริหารจัดการเวลาเรียนโรงเรียนวิถิพุทธและชุดเอกสารกิจกรรมโรงเรียนวิถิพุทธ 5 ด้าน 29 ประการ 4) จัดทำข้อมูลสารสนเทศวิเคราะห์ผู้เรียนเกี่ยวกับความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนระดับปฐมวัย 5) วิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรระดับชั้นเรียนความพร้อมของครูผู้สอน สื่อ แหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติการ และสิ่งแวดล้อม 6) ปรับและออกแบบสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องต่อการจัดกิจกรรมโรงเรียนวิถิพุทธระดับปฐมวัยตามแนวทางการบริหารจัดการกิจกรรมที่สนองแนวทางการจัดกิจกรรมโรงเรียนวิถิพุทธ มีรายละเอียดพร้อมตัวอย่างในเอกสารคู่มือการบริหารจัดการกิจกรรม โรงเรียนวิถิพุทธประกอบการดำเนินงาน 7) ดำเนินการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรม ตามสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดตามหลักสูตรปฐมวัย พ.ศ. 2546 และหลักสูตรปฐมวัย พ.ศ. 2560 องค์ประกอบที่ 5 การส่งเสริมสนับสนุน ผู้ทรงคุณวุฒิได้มีข้อเสนอแนะ คือ ไม่ค่อยได้สนับสนุนงานทางด้านวิชาการในเด็กปฐมวัย แต่จะเน้นที่ตัวเด็กให้เป็นคนมีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

สรุป

รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) นโยบายการบริหารจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถิพุทธของกระทรวงศึกษาธิการ 2) การจัดทำกลยุทธ์ของสถานศึกษา 3) วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยและจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ 4) จัดกิจกรรมโรงเรียนวิถิพุทธโดยกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ 5) การส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาบุคลากรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม (บวร) 6) การนิเทศติดตาม วิจัย/ประเมินผลและพัฒนากิจกรรมโรงเรียนวิถิพุทธ

ข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัย ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนา รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการวิจัย

นำไปสู่การกำหนดข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เป็นเรื่องที่ดีในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม (บวร) ฉะนั้นผู้บริหารหรือครูจะต้องให้ความสำคัญในการจัดทำโครงการ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

2) โรงเรียนระดับปฐมวัยควรจัดให้มีการบูรณาการวิถิพุทธบรรจุเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา

3) โรงเรียนควรมีการสนับสนุนให้ บ้าน วัด โรงเรียน ร่วมมือกันขับเคลื่อนเพื่อการดำเนินกิจกรรมโครงการโรงเรียนวิถิพุทธระดับปฐมวัยกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อวิจัยต่อไป

1) ควรมีการพัฒนา รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพบริหารการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธระดับปฐมวัยระดับเขตพื้นที่ต่อไป

2) ควรมีการศึกษาวิจัยองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีความแตกต่างกันเพื่อเปรียบเทียบและค้นหาแนวทางในการพัฒนาองค์กรทางการศึกษาของเขตพื้นที่ในลักษณะเฉพาะที่เหมาะสมต่อไป

3) ควรมีการส่งเสริมให้มีการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงพัฒนาเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เป็นระยะ ๆ เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

พิชัย วาศนาสง. (2559). โลกาวัดันน์ หมุนตามโลก สารพันสาระที่ควรรู้เพื่อทันกระแสโลก. *สังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 22-27.

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2552). *โครงการการอบรมเชิงปฏิบัติการผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธที่เป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเรื่องอริยะสร้างได้ในโรงเรียนวิถีพุทธ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.